JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
OFISI YA MAKAMU WA RAIS

TAARIFA KWA UMMA KUHUSU KANUNI ZA UDHIBITI NA USIMAMIZI WA TAKA HATARISHI ZA MWAKA 2019, KANUNI ZA UDHIBITI NA USIMAMIZI WA TAKA ZA KIELEKTRONIKI ZA MWAKA 2019 NA KANUNI ZA ADA NA TOZO ZA USIMAMIZI WA MAZINGIRA ZA MWAKA 2019

Ndugu Wananchi,

Ofisi ya Makamu wa Rais imepewa Mamlaka ya kusimamia na kuratibu masuala yote yanayohusu mazingira nchini kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya mwaka 2004 na Kanuni zake. Aidha, usimamizi na udhibiti wa taka zenye madhara umebainishwa kwenye Vifungu vya 133 -139 vya Sheria hii.

Taka hatarishi au taka zenye madhara ni pamoja na vyuma chakavu, taka za kieletroniki, dutu hatarishi, mafuta machafu, taka za hospitali, betri zilizotumika na aina ya taka zote zinazotoka migodini. Taka hizi hatarishi zinaweza kusababisha athari kwa afya ya binadamu, viumbe hai na mazingira. Ili kuzuia na kudhibiti athari zitokanazo na taka zenye madhara, mfumo mahsusi unaofanya kazi kwa ufanisi wa kudhibiti taka hizi unapaswa

ufuatwe kama ulivyobainishwa kwenye Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya mwaka 2004.

Katika kuboresha usimamizi wa Mazingira, Ofisi imefanya Marekebisho ya Kanuni mbalimbali pamoja na kutunga Kanuni Mpya.

Mojawapo ya Kanuni zilizofanyiwa mapitio na kufanyiwa marekebisho ni Kanuni za Udhibiti na Usimamizi wa Taka Hatarishi za mwaka 2009; Kanuni za Ada na Tozo za Usimamizi wa Mazingira za Mwaka 2008 na marekebisho yake ya mwaka 2016 na 2018, pamoja na Kuandaa Kanuni mpya za Udhibiti na Usimamizi wa Taka za Kielektroniki za Mwaka 2019.

1. Kanuni mpya za Usimamizi wa Taka Hatarishi za mwaka 2019 [*The Environmental Management (Hazardous Waste Control and Management) Regulations, 2019*]; zimezingatia masharti ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira kama ifuatavyo:

   i. Kifungu cha 133(1) na (3) cha Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya mwaka 2004, kinampa mamlaka Waziri mwenye dhamana ya mazingira kutoa vibali vya kuingiza, kusafirisha nje ya nchi, kusafirisha ndani ya nchi au kupitisha taka hatarishi nchini. Hata hivyo, Kanuni za mwaka 2009 zilitoa mamlaka hayo kwa Waziri na kwa Mkurugenzi wa Mazingira. **Katika Kanuni mpya za mwaka 2019, mamlaka ya kutoa vibali yamebaki kwa Waziri mwenye dhamana ya mazingira tu akishauriwa na Mkurugenzi wa Mazingira.**

   ii. Kanuni za mwaka 2009 hazikumtambua *Export Controller* kama mamlaka yake yanavyoelekezwa chini ya Sheria "*the Export*

Control Act” inayosimamiwa na Wizara ya Viwanda na Biashara katika usimamizi wa usafirishaji wa bidhaa nje ya nchi. Hali hii imezingatiwa katika kanuni za 2019 ambapo *Export Controller* atapewa nakala ya kibali kilichotolewa na Waziri pamoja na nyaraka nyingine ili aweze kutoa leseni ya kusafirisha bidhaa nje ya nchi kwa mujibu wa *The Export Control Act.*

iii. Kanuni mpya za mwaka 2019 zimeandaliwa kwa kuzingatia Makundi ya aina za Taka Hatarishi kulingana na Mkataba wa Basel unaohusu Udhibiti wa Usafirishaji na Utupaji wa Taka Hatarishi baina ya Nchi na Nchi ambapo Tanzania ni nchi mwanachama wa Mkataba huo. Kwa kuwa mwanachama wa Mkataba huu, nchi yetu inashirikiana na nchi wanachama wengine kudhibiti taka hatarishi zinazovuka mipaka.

iv. Kanuni za mwaka 2009 hazikuweka bayana masharti ya kuzingatiwa na mmiliki wa kibali. Suala hili limezingatiwa katika Kanuni mpya za mwaka 2019. Uwepo wa masharti ya mmiliki wa kibali kutarahisisha ufuatiliaji wa uzingatiaji wa masharti yaliyoainishwa katika kibali cha usimamizi wa taka hatarishi pamoja na masuala ya hifadhi na usimamizi wa mazingira kwa ujumla wake.

v. Kanuni za mwaka 2009 hazikuweka bayana majukumu ya Baraza la Taifa la Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC) ya kushughulikia maombi ya vibali kama sehemu ya mamlaka yake ya kusimamia uzingatiaji na utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira na Kanuni zake. Suala hili limezingatiwa katika Kanuni mpya za mwaka 2019 kwa kuzingatia jukumu hilo kwa NEMC. Kanuni hizi mpya zitarahisisha utaratibu wa kushughulikia

maombi kwa kuzingatia kwamba ofisi za kanda za NEMC zipo mikoa saba ambayo ni pamoja na mikoa ya Arusha, Dodoma, Mbeya, Mwanza, Dar es salaam, Kigoma na Mtwara. Ofisi zitapokea maombi na kuyafanyia kazi na hatimaye kutoa mapendekezo kwa Waziri, kupitia Mkurugenzi wa Mazingira kwa ajili ya idhini na kutoa kibali.

vi. Kanuni mpya za mwaka 2019, zimeainisha aina ya shughuli za usimamizi wa taka hatarishi ambazo zinapaswa kuwa na kibali cha Waziri mwenye dhamana ya Mazingira. Shughuli zinazopaswa kuombewa kibali ndani ya nchi ziko nne ambazo ni kukusanya, kutunza, kusafirisha, na kumiliki au kuendesha mtambo wa usimamizi wa taka hatarishi. Aidha, shughuli za usafirishaji nje ya nchi, kuingiza au kupitisha nchini taka hatarishi zinapaswa kuombewa kibali ambacho pia hutolewa na Waziri husika.

vii. Kanuni za mwaka 2019, zimeelekeza kuwa shehena yoyote ya taka hatarishi itakayoingizwa au kupitishwa nchini bila kufuata masharti ya Kanuni hizi, **itachukuliwa kuwa ni usafirishaji haramu wa taka hatarishi** (*illegal traffic*) na zinapaswa kurejeshwa katika nchi zilikotoka kwa gharama za msafirishaji.

viii. Kanuni za mwaka 2019 zimeweka adhabu kali zaidi ukilinganisha na Kanuni za mwaka 2009 kwa makosa ya kutokuwa na kibali cha kusimamia taka hatarishi nchini. Adhabu hizo ni faini kuanzia **milioni tano hadi bilioni kumi au kifungo kisichozidi miaka kumi na mbili au vyote kwa pamoja.**

2. **Ndugu Wananchi**, Ofisi ya Makamu wa Rais imefanyia pia marekebisho ya Kanuni za Ada na Tozo za Usimamizi wa Mazingira za Mwaka 2008. Ambapo kwa upande wa Taka Hatarishi Ada na Tozo zimepungua kwa viwango tofauti kulingana na aina ya taka na uzito kwa tani, punguzo hilo linaanzia Tsh milioni moja na nusu mpaka milioni tano.

3. Aidha, Ofisi ya Makamu wa Rais kwa kushirikiana na wadau imeaandaa Kanuni mpya za Udhibiti na Usimamizi wa Taka za Kielektroniki za Mwaka 2019. Awali udhibiti na usimamizi wa taka hizi ulikuwa chini ya Kanuni za Udhibiti na Usimamizi wa Taka Hatarishi. Hatua hii ya kuandaa Kanuni mahsusi za udhibiti wa taka za kielekroniki imetokana na changamoto ya kuongezeka kwa taka za kielekroniki kwa kasi kubwa ambapo hali hii inachangiwa na ongezeko la matumizi ya vifaa vya kielektroniki. Kutokana na hali hiyo ilionekana ni vyema tukaweka mfumo mahsusi wa kusimamia taka za aina hii kwa kuwa na Kanuni maalum ambazo tayari nazo zimekwishaanza kutumika.

   Ikumbukwe pia kampuni zinazojishughulisha na biashara ya taka za kielektroniki zitatakiwa kuwa na kibali kinachotolewa na Waziri mwenye dhamana ya Mazingira. Vile vile, kwa mujibu wa Kanuni za Ada na Tozo za Usimamizi wa Mazingira za Mwaka 2019, kampuni hizo zitatakiwa kulipa Ada na Tozo kati ya shilingi milioni moja na nusu hadi shilingi milioni tano.

4. **Ndugu wananchi**, nitoe rai kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa kupitia Halmashauri zote nchini zifuatilie watu binafsi, Kampuni na Viwanda kuhakikisha kuwa Sheria na Kanuni za Udhibiti wa taka hatarishi

zinazingatiwa ipasavyo hali ambayo itachangia katika udhibiti wa uchafuzi wa mazingira.

Ndugu wananchi,

Napenda kusisitiza kuwa, hatua hii iliyochukuliwa na Ofisi ya Makamu wa Rais ya kufanya marekebisho katika Kanuni hizi na kuweka mfumo bora wa kisheria wa kusimamia taka hatarishi inalenga sio tu kuhakikisha kuwa mazingira yanalindwa na kusimamiwa bali pia miundombinu ya nchi inalindwa ipasavyo. Kama tunavyofahamu, mojawapo ya taka hatarishi ni chuma chakavu, kuna baadhi ya wafanyabiashara na watu ambao sio waaminifu wanafanya biashara hii bila kuwa na vibali husika, lakini pia wapo ambao wana vibali lakini hawafuati masharti yaliyowekwa chini ya vibali hivyo. Moja ya sharti muhimu ni kwamba kila mwenye kibali cha chuma chakavu anapaswa kutoa taarifa ya chanzo cha chuma chakavu hicho na mahali anapokipeleka. Na hiyo inafanyika kwa kujaza 'tracking form' namba 3, **kutokufanya hivyo ni kosa kubwa chini ya Kanuni hizi**. Adhabu kwa makosa kama haya ni kama nilivyotamka hapo awali ambayo ni faini kuanzia **Shilingi milioni tano hadi bilioni kumi au kifungo kisichozidi miaka kumi na mbili au vyote kwa pamoja.**

Aidha, wapo baadhi ya watu ambao wamekuwa kwa makusudi wakihujumu miundombinu ya umma na watu binafsi na kwenda kuuza kama chuma chakavu. Wapo pia wengine ambao wanakwepa kulipa kodi stahiki kwa Serikali. **Niwatake kuacha udanganyifu huo kwa kuwa sasa tumeweka mfumo wa kiutawala, kisheria na kikanuni ambao sio rahisi kufanya udanganyifu huo tena bila kugundulika.** Ofisi ya Makamu wa Rais kwa kushirikiana na Baraza la Taifa la Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC) tumejipanga kusimamia Kanuni hizi ipasavyo.

Niombe pia Mamlaka nyingine vikiwemo Vyombo vya Ulinzi na Usalama, Mamlaka ya Mapato, Mamlaka ya Bandari na wadau wote tushirikiane kuhakikisha kuwa sheria zetu zinasimamiwa ipasavyo.

Mwisho,

Natoa rai kwa wananchi na wafanya biashara wanaojihusisha na biashara ya taka hatarishi hususan chuma chakavu hapa nchini kuzingatia mambo ya msingi yaliyoanishwa katika kanuni hizi mpya. Kanuni hizi zinapatikana katika Tovuti ya Ofisi ya Makamu wa Rais ambayo ni www.vpo.go.tz na ile ya NEMC ambayo ni www.nemc.or.tz

Asanteni kwa kunisikiliza.

Imetolewa na:

George B. Simbachawene (Mb.)

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA MAKAMU WA RAIS (MUUNGANO NA MAZINGIRA)

23 DESEMBA, 2019